

Aan Dagelijks bestuur
Van Afdeling beleid
Onderwerp Vangnetuitkering 2017
Datum 2 oktober 2017
Ter besluitvorming

Aanleiding

De aanleiding voor deze notitie is de constatering dat alle 5 de ISD gemeenten over 2017 een (verwacht) tekort op hun BUIG budget hebben (het budget waaruit de uitkeringen worden betaald) en dat er maatregelen moeten worden getroffen om tot een te kort reductie te komen. Door deze maatregelen te treffen wordt het tevens mogelijk om een (hopelijk succesvol) beroep te doen op de vangnetregeling 2017.

Doel van de notitie

Doel van de notitie is om nog in 2017 maatregelen in te voeren dan wel te continueren die hopelijk bijdragen aan enige tekortreductie op de BUIG budgetten. Deze maatregelen zullen de grondslag vormen voor een beroep door de colleges van de ISD gemeenten op de vangnetregeling 2017 (zomer 2018).

Niet altijd is het dagelijks bestuur het bevoegde orgaan om de maatregelen in te voeren, zeker daar waar het gaat om re-integratie (overgeheveld immers naar het SPW/Gr KDB) of lokale economische aangelegenheden, jeugdbeleid e.d. (aan de colleges). Bij de voorstellen is daarom het bevoegde orgaan erbij vermeld, al kunnen er per gemeente verschillen optreden.

Gevraagde besluiten

1. Voorbereidingen treffen voor het invullen van de achterstallige “garantiebanen” in 2017. Aantallen worden door het ministerie bekend gemaakt in de loop van oktober 2017.

Doelgroep: uitkeringsgerechtigden uit het ISD bestand, ingeschreven in het doelgroepenregister (dagelijks bestuur en colleges).

2. Het Project Statushouders ook in 2018 voortzetten (dagelijks bestuur/raden). Zie ook de bijlage bij deze notitie.

3. Stimuleren dat uitkeringsgerechtigden tenminste parttime gaan werken door toepassing te geven aan de zogenaamde vrijlatingsregeling (dagelijks bestuur).

4. In de Verordening re-integratie en loonkostensubsidie criteria opnemen die de doelgroep van de loonkostensubsidie BUIG verkleinen en ermee instemmen dat de ISD Bollenstreek (via het college) hiertoe een voorstel aan de gemeenteraden zal doen tot wijziging van genoemde verordening (dagelijks bestuur, colleges/raden).

5. Informatiebijeenkomsten gaan houden voor potentiële uitkeringsgerechtigden (dagelijks bestuur).

6. Het werken met eigen klantenbestanden continueren (dagelijks bestuur).

7. Jongeren met arbeidshandicap beter in beeld krijgen. Er is in september 2017 een werkgroep gestart, die zich o.a. hiermee gaat bezighouden.

8. Bij het niet doorstarten van het Project Statushouders gebruik blijven maken van het bij dat project ontwikkelde diagnose-instrument teneinde de statushouder goed in beeld te krijgen/houden (dagelijks bestuur).

9. Bij de uitkeringsintake gebruik gaan maken van een diagnose-instrument en dat dit jaar nog invoeren. Doel: alle uitkeringsgerechtigden scherper in beeld (dagelijks bestuur).
10. In het kader van handhaving onderzoeken of de methode 'mobility mentoring' (of elementen daaruit) kan bijdragen aan: het voorkomen van bijstandsvorderingen; dan wel het verbeteren van de terug- en invordering van bijstandsvorderingen (dagelijks bestuur).
11. Aanhaken bij de campagne van het UWV om oudere werklozen aan de slag te krijgen. Methodiek van 3steps2 Work (nog) meer gaan inzetten op die groep (SPW, dagelijks bestuur GRKDB).
12. Recent heeft de ISD besloten meer te doen voor zelfstandigen met problematische schulden. Het beleid om zelfstandigen zo goed mogelijk te laten ondernemen continueren en zo mogelijk versterken (dagelijks bestuur, colleges).
13. Het instrument SROI krachtiger inzetten (dagelijks bestuur, colleges).
14. Het beleid om de economische potentie van deze regio beter te benutten continueren (colleges, raden).
15. Opdracht HLT gemeenten 18- 18+. Deze opdracht uitvoeren bij voorkeur ISD breed: alle jongeren in beeld krijgen (colleges HLT gemeenten, Noordwijk, Noordwijkerhout).
16. Toezicht Fietsenstalling Sassenheim: het project laten bemensen door uitkeringsgerechtigden al dan niet uit het doelgroepenregister (college /raad Teylingen).
17. 50banen project Noordwijk: resultaten van dit project vergelijken met de gebruikelijke meer vraaggerichte werkwijze (college, SPW/GRKDB).

De gemeenteraden in kennis stellen van deze besluiten (bij de uitvoering van een enkel besluit zal de raad ook nog zelf inhoudelijk moeten besluiten). De voorgestelde verordening loonkostensubsidie zal uiteraard door de raden moeten worden vastgesteld (besluit 4).

Gevraagde besluiten ingedeeld naar doelgroep

De groei van het aantal klanten wordt veroorzaakt door statushouders, jongeren met arbeidshandicap en ouderen. Daarnaast kan de ISD nog een slag winnen door de klant beter in beeld te hebben. Het merendeel van de voorstellen heeft betrekking op deze groepen dan wel om de klant in beeld te hebben. Het overige deel heeft betrekking op alle klanten. Sommige voorstellen, tenslotte, bevatten meerdere aspecten.

	statushouders	jongeren met beperkingen	Jongeren al dan niet met beperkingen	Oudere klanten	Klanten met beperkingen > 27 jaar	Klanten algemeen	Klant in beeld
Voorstellen	2,14	1,4,7,14	14,15	11,14	1,4,14	3,5,10,12,13,14,16 17	5,6,7,8,9,10

Verwachte tekorten 2017 BUIG budget

De verwachte tekorten zijn als volgt:

OBV halfjaarcijfers:	Definitief BUIG-budget	Verwachte uitgaven BUIG	Verwacht tekort vlgs Sisa	Tekort %
Hillegom	3.213.636	3.518.701	-305.065	-9,49%
Lisse	3.206.561	3.604.115	-397.554	-12,40%
Noordwijk	3.840.861	4.165.943	-325.082	-8,46%
Noordwijkerhout	2.074.580	2.470.835	-396.255	-19,10%
Teylingen	4.096.130	4.402.276	-306.146	-7,47%
Totaal	16.431.768	18.161.870	-1.730.102	

Cliënten naar leeftijd	2016	24-8-2017	Toename/afname
<27	107	135	28
27-35	203	212	9
36-45	262	260	-2
46-55	350	358	8
56-65	343	366	23
	1.265	1.331	66

Volgens Divosa was de groei in 2016 landelijk gemiddeld 4% maar in kleinere gemeenten (minder dan 50.000 inwoners) was de groei gemiddeld 7%. Bij de ISD groeide het klantenbestand in het eerste half jaar van 2017 met 4,7%

Vangnetregeling 2017

Om over 2017 in aanmerking te komen voor de vangnetregeling moet worden voldaan aan de volgende financiële en procedurele voorwaarden (dit zijn harde voorwaarden: aan alle voorwaarden moet worden voldaan).

Financiële voorwaarden

Eerst de financiële voorwaarden:

a. Over 2017 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 5% van het definitief over dat jaar gebundelde uitkering als bedoeld in art. 69 PW (Buig budget) en

b. Over 2016 en 2017 moet sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 5% berekend over alleen de definitief over 2017 toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in art 69 PW (Buig budget).

Het gaat dus om een meerjarig tekort.

Uit onderstaande tabel blijkt dat al de 5 ISD gemeenten hieraan voldoen.

Meerjarentekort					
Hillegom	2016	2017			
budget	3.039.591	3.213.636			
Netto lasten	3.094.644	3.518.701			
Resultaat	-55.053	-305.065	-360.118		meerjarig
%	-1,81	-9,49	-11,21	%	perspectief
Meerjarentekort					
Lisse	2016	2017			
budget	2.872.397	3.206.561			
Netto lasten	3.210.397	3.604.115			
Resultaat	-338.000	-397.554	-735.553		meerjarig
%	-11,77	-12,40	-22,94	%	perspectief
Meerjarentekort					
Noordwijk	2016	2017			
budget	3.471.873	3.840.861			
Netto lasten	3.832.414	4.165.943			
Resultaat	-360.541	-325.082	-685.623		meerjarig
%	-10,38	-8,46	-17,85	%	perspectief
Meerjarentekort					
Noordwijkerhout	2016	2017			
budget	1.912.428	2.074.580			
Netto lasten	2.145.032	2.470.835			
Resultaat	-232.604	-396.255	-628.859		meerjarig
%	-12,16	-19,10	-30,31	%	perspectief
Meerjarentekort					
Teylingen	2016	2017			
budget	3.821.260	4.096.130			
Netto lasten	3.873.280	4.402.276			
Resultaat	-52.020	-306.146	-358.167		meerjarig
%	-1,36	-7,47	-8,74	%	perspectief

Procedurale voorwaarden

a. Het college moet in 2018 tijdig een verzoek indienen volgens een daartoe vastgesteld model

Tijdig wil in dit geval zeggen voor 15 augustus 2018.

Uit artikel 8c PW is af te leiden dat het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet kan worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wgr. Het dagelijks bestuur van de ISD is dus niet bevoegd om het verzoek in te dienen.

b. Bij het indienen van het verzoek moet het college met instemming van de gemeenteraad verklaren dat het maatregelen heeft genomen om tot een tekortreductie te komen

Hieraan ligt de gedachte ten grondslag dat de gemeenteraad alleen met de verklaring kan instemmen indien het college de door hem getroffen maatregelen met de gemeenteraad heeft gewisseld.

Daarbij heeft de instemming van de gemeenteraad uitsluitend betrekking op de juistheid van de verklaring; de instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. De maatregelen moeten getroffen zijn in het tekortjaar (in 2017 dus).

c. Bij een aanhoudend tekort – dat wil zeggen dat het college in een aaneengesloten periode van drie jaar meer dan één keer aanspraak wenst te maken op een vangnetuitkering – moet het college verklaren dat in samenspraak met de gemeenteraad (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn genomen om alsnog tot verdere tekort reductie te komen

Bij externe maatregelen moet gedacht worden aan consultatie, gebruik maken van voorbeelden van andere gemeenten en gebruik maken van de signalen op basis van benchmarking en dergelijke). Interne maatregelen zijn maatregelen die tot stand zijn gebracht zonder inbreng van externen (dus personen of organisaties buiten de eigen gemeenten).

Dit extra vereiste lijkt te gelden voor de gemeenten Lisse, Noordwijk en Noordwijkerhout nu zij een aanvraag vangnetregeling 2016 hebben ingediend. De gemeenten Hillegom en Teylingen hebben over dat jaar geen aanvraag ingediend omdat hun tekorten bleven binnen de marge van 5%.

Oorzaken van het tekort

De oorzaak van het tekort is uiteraard dat er meer klanten een uitkering ontvangen (dan wel loonkostensubsidie) dan op grond van het toegekende BUIG budget verwacht mocht worden. Als wij wat meer specifiek naar de ontwikkeling van het bijstandsvolume kijken dan vallen twee zaken op.

1. De groei van het aantal klanten; en
2. De toename van het aantal verstrekte loonkostensubsidies.

Ad 1. De groei van het aantal klanten.

Wij zien dat het aantal klanten in het eerste half jaar, zoals vermeld, is toegenomen met 4,7%.

Deze groei wordt veroorzaakt door:

- toename van het aantal jongeren (<27 jaar) en ouderen in de uitkering;
- toename van het aantal statushouders.

De economie is, zoals bekend, herstellende en het aanbod van werk groeit weer. Maar niet alle (leeftijd)categorieën profiteren daarvan blijkbaar evenveel. Zo zien wij bij de categorie 36-45 jaar een lichte daling terwijl bij jongeren en ouderen een duidelijke groei van het aantal klanten waarneembaar is. Bij jongeren lijkt deze vooral te maken te hebben met de instroom van de nieuwe doelgroep: de Wajong is immers afgesloten voor jongeren die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn. Bij ouderen (en zeker de categorie 55+) lijkt leeftijd een belangrijke rol te spelen waardoor zij minder gemakkelijk uitstromen (naar werk).

Bovenstaande verklaringen zijn met name van toepassing op autochtone Nederlanders, maar niet op (nieuwe) statushouders. We hebben te maken met een grote instroom van statushouders waar tegenover slechts een geringe uitstroom staat. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar is het aantal statushouders in de uitkering met 41% gegroeid. Dit wordt vooral veroorzaakt door gezinshereniging. Het aantal statushouders in de uitkering bedraagt nu ongeveer 25% van het totaal.

De impact van statushouders op ons bijstandsvolume is dus groot. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de 5 ISD gemeenten een geringe bijstandsdichtheid kennen (rondom 1%). Echter elke gemeente moet statushouders huisvesten naar rato van het aantal inwoners. Daarmee worden statushouders gelijk verdeeld over gemeenten.

Dit heeft tot gevolg dat de instroom van statushouders bij de 5 ISD gemeenten het bijstandsbestand meer doet groeien dan in gemeenten waar toch al relatief veel mensen in de bijstand zaten. Daarbij loopt het volume harder op als gemeenten – zoals onze gemeenten – hun taakstelling hebben gehaald of deze inlopen.

Samenvattend:

Bij een deel van ons klantenbestand is de uitstroom groter dan de instroom mede dankzij het gunstiger economische tij. Dit effect wordt echter tenietgedaan door de instroom van statushouders, bij wie de uitstroom (nog) gering is. Ouderen en jongeren met arbeidshandicap profiteren nog nauwelijks van de aantrekkelijke werkgelegenheid.

Ad 2. Toename van het aantal verstrekte loonkostensubsidies

Ten opzichte van het jaar 2016 is het aantal aan werkgevers verstrekte loonkostensubsidies – dat wordt gefinancierd uit het BUIG-budget – sterk toegenomen.

Het aantal personen waarvoor de loonkostensubsidie werd/wordt verstrekt is gestegen van 22 in 2016 naar 42 in augustus 2017 en volgens de voorlopige cijfers zijn ook de kosten gestegen van circa € 17.000 naar circa € 51.500 t/m 31 augustus 2017. Wat opvalt is dat in 2016 55% van het aantal personen waarvoor loonkostensubsidie vanuit het BUIG budget werd verstrekt niet-uitkeringsgerechtigd (nug-ger) was. En t/m augustus 2017 bedroeg het percentage niet-uitkeringsgerechtigden dat loonkostensubsidie BUIG ontving al 60%.

De loonkostensubsidies (gefinancierd vanuit het BUIG budget) kunnen aan werkgevers worden verstrekt voor werknemers waarvan is vastgesteld dat zij, als ze voltijds zouden werken, niet het WML kunnen verdienen. Dit betekent dat ze per uur minder productief zijn dan andere werknemers. Zij hebben een loonwaarde van minder dan 100% van het wettelijk minimumloon.

Het kan gaan om mensen met een bijstandsuitkering, maar ook om mensen met een uitkering op grond van de Anw, IOAW of IOAZ. Of om niet-uitkeringsgerechtigden die wel aanspraak kunnen maken op ondersteuning bij arbeidsinschakeling.

Voorstellen om te komen tot een tekortreductie vanaf najaar 2017

Algemeen

Bij de voorstellen om tot een tekortreductie te komen door middel van uitstroom moet bedacht worden dat de mate waarin bijstandsgerechtigden kunnen uitstromen naar betaald werk niet alleen afhankelijk is van hun leeftijd, gezondheid, opleiding en duur van de werkloosheid e.d. (aanbodzijde) maar ook van de arbeidsmarkt (vraagzijde).

Als wij kijken naar de arbeidsmarkt waartoe de 5 ISD gemeenten behoren (Holland Rijnland) dan kunnen wij op grond van het marktbeveiligingsplan Holland Rijnland 2017 vaststellen dat die arbeidsmarkt begint aan te trekken en dat de werkloosheid daalt. Het aantal vacatures stijgt weer in de regio. Wel is sprake van een ruime arbeidsmarkt: meer aanbod dan vraag. Er is vervangingsvraag door vertrek van oudere werknemers, maar er is ook verdringing door hoger gekwalificeerden op lager gekwalificeerd werk. In de regio Holland Rijnland staan nog altijd veel mensen aan de kant; zowel jongeren als ouderen, als veel mensen met een arbeidsbeperking. Actueel is dit jaar ook het aantal statushouders dat in Nederland een nieuw bestaan opbouwt en op zoek is naar werk.

Deze analyse komt dus (grotendeels) overeen met de groei van ons klantenbestand in de uitkering: jongeren (met arbeidsbeperking), ouderen en statushouders.

Dit houdt tevens in dat het niet gemakkelijk zal zijn om naast de vele al bestaande maatregelen, nog met maatregelen te komen die ook genoemde groepen meer doen uitstromen naar werk, met name op de korte termijn. Er is (nog steeds) veel voor nodig om werkgevers te verleiden om hen in dienst te nemen. De concurrentie (het aanbod) is groot.

Hier komt bij dat sinds vorig jaar de re-integratie van onze klanten is overgeheveld naar het Servicepunt Werk (SPW). Dit heeft een scheiding gebracht tussen het BUIG budget (uitgevoerd door de ISD Bollenstreek en tevens bewaker daarvan) en het “werkdeel” (uitgevoerd door het SPW als onderdeel van de GR KDB). De invloed die de ISD Bollenstreek heeft op het re-integratiebeleid is daardoor minder geworden en deels daarmee ook op de ontwikkelingen binnen het BUIG budget. Hierbij speelt ook nog de sterke wens om binnen Holland Rijnland te komen tot een dezelfde werkgeversdienstverlening (met inzet van geharmoniseerde re-integratie instrumenten).

Behalve het bevorderen van de uitstroom is het uiteraard ook van belang dat de uitkering rechtmatig verstrekt wordt. We willen niet dat mensen ten onrechte in aanmerking komen voor een uitkering of tot een te hoog bedrag. In het kader van de uitvoering van de PW (en zijn voorgangers) passen wij al het concept van de zogenaamde hoogwaardige handhaving toe, zijn wij vergaand gedigitaliseerd en hebben we de sociale recherche alsmede een consulent handhaving in eigen huis. Dit alles bevordert een goede handavingscultuur. Wat (soms) beter kan is het goed in beeld hebben van de klant.

Tenslotte is het zo dat in het kader van de vangnetregeling de colleges de aanvraag indienen. Daarom is aan de beleidsmedewerkers van de gemeenten gevraagd naar projecten die als maatregel kunnen worden beschouwd om te komen tot een tekort reductie. Uiteraard beslist het dagelijks bestuur van de ISD hier niet over. De voorstellen zijn dan ook gericht aan de desbetreffende colleges.

Mogelijk dat bij de uiteindelijke aanvraag vangnetregeling (zomer 2018) meer maatregelen in het kader van bedoelde projecten kunnen worden opgesomd (die in 2017 zijn genomen).

Het gaat er nu om dat de colleges – nu zij kennis hebben van de tekorten op het BUIG budget en de daarbij behorende analyse – maatregelen treffen/hebben getroffen en nog in 2017 hebben ingevoerd om tot een tekort reductie te komen. De gemeenteraden op hun beurt moeten in het kader van de vangnetregeling bevestigen dat hun colleges deze maatregelen (al dan niet via het dagelijks bestuur van de GR ISD/KDB) inderdaad hebben getroffen.

Voorstellen

1. Banenafpraak

In een brief d.d. 8 september 2017 aan de Tweede Kamer over de banenafpraak stelt staatssecretaris Klijnsma dat de overheid achterblijft bij de markt en dat de overheid de doelstellingen van de banenafpraak van 2016 niet heeft gehaald. Dit vormt voor het kabinet reden om de quotumregeling in te zetten en te monitoren hoe de quotumregeling uitpakt bij de verschillende overheidssectoren.

De quotumregeling zal gelden voor alle overheidswerkgevers met 25 werknemers of meer. De quotumheffing bedraagt € 5000 per niet ingevulde arbeidsplaats van 25,5 uur (1331 uur per jaar; banen met meer of minder uren tellen naar evenredigheid mee).

Welk quotumpercentage gaat gelden en hoeveel werknemers een werkgever dus minimaal in dienst moet hebben om de heffing niet te hoeven betalen, zal in oktober 2017 bij ministeriële regeling worden vastgesteld en gepubliceerd. In oktober 2017 worden ook alle belanghebbende partijen tijdig op de hoogte gesteld van de gevolgen van de quotumregeling voor hun organisaties en werknemers.

In diezelfde brief wordt ook gesteld dat het kabinet begrip heeft voor de zwaardere opgave waar overheidswerkgevers voor staan omdat zij naar verhouding meer banen moeten creëren dan marktwerkgevers in een kortere tijd. Reden voor het kabinet om aan de gezamenlijke overheidswerkgevers te vragen om uiterlijk najaar 2017 een plan van aanpak op te stellen waar is aangegeven hoe zij de inhaalslag gestalte gaan geven. Reden ook om te besluiten om de quotumheffing met 1 jaar uit te stellen om overheidswerkgevers de tijd te geven een inhaalslag te maken.

Uit ingewonnen informatie bij de gemeenten blijkt dat bij de HLT gemeenten 2 medewerkers werkzaam zijn in het kader van de Wet banenafpraak. Noordwijk kent eveneens 2 "garantiebaners" en Noordwijkerhout geen, terwijl de ISD tot en met heden 2 van dergelijke banen heeft gecreëerd en een derde onderweg is (en tot 2024 per jaar zal bekijken of er nog een extra baan kan worden ingevuld).

Overigens blijkt uit signalen van het Servicepunt Werk (SPW) dat het lastig is om het aantal gecreëerde plaatsen en het aantal geplaatsten in het kader van de banenafpraak goed in beeld te krijgen.

Als wij kijken naar het sociaal akkoord dat zou het landelijk moeten gaan om de volgende aantallen.

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal in 2023
Gemeenten	532	620	620	443	443	443	443	443	443	4430
Gemeenschappelijke regelingen	98	115	115	82	82	82	82	82	82	820
Totaal gemeentelijke sector	630	735	735	525	525	525	525	525	525	5250

Geconcludeerd kan worden dat ook de ISD gemeenten (wat) achter lijken te blijven.

In dit kader is het goed om de ministeriële regeling van oktober 2017 af te wachten maar tegelijkertijd daarop te anticiperen door het treffen van de voorbereidingen voor het alsnog scheppen van “garantiebanen”. Die noodzaak geldt zeker voor die ISD gemeenten die nog geen enkele “garantie” baan hebben ingevuld.

Het lijkt in ieder geval zaak om in het kader van de quotumregeling in het najaar van 2017 het aantal afgesproken banen over 2017 (zoveel mogelijk) wel te halen. Die beoordeling vindt plaats in juli 2018 en kan ertoe leiden dat de quotumregeling alsnog gedeactiveerd wordt (aldus genoemde brief).

Maar niet alleen in het kader van de quotumregeling maar (vooral) ook in het kader van het terugdringen van het beroep op het BUIG budget (en de vangnetregeling) is het van belang om zoveel mogelijk “garantiebanen” te scheppen en in te vullen. Het invullen van “garantiebanen” is immers een maatregel die kan bijdragen aan een tekort reductie.

Voorstel banen afspraak (gericht aan de colleges en het dagelijks bestuur)

Zo snel als mogelijk voorbereidingen treffen voor het alsnog invullen van de achterstallige “garantie banen”. Die aantallen zijn nu niet aan te geven maar worden in oktober 2017 (waarschijnlijk) bekend gemaakt. Er naar streven om deze ook daadwerkelijk in 2017 in te vullen (immers in het kader van de vangnetregeling moeten de maatregelen in 2017 zijn ingevoerd).

De besparing op het BUIG budget zal groter zijn naarmate de loonwaarde van de uitkeringsgerechtigde hoger is. Het lijkt verder voor de hand te liggen om hierbij vooral in te zetten op jongeren en ouderen (>55 jaar). De ISD zal via het SPW zorg dragen voor (zoveel mogelijk) kandidaten. Het SPW is hier inmiddels voor ingeschakeld.

2. Project Statushouders

Zoals aangegeven is er veel instroom van statushouders bij een geringe uitstroom. In de jaren 2014 tot en met 2016 stroomden slechts zo'n 20 statushouders uit naar werk.

Dit is reden geweest voor de ISD Bollenstreek om voor de jaren 2017-2019 ESF-subsidie aan te vragen van het projectplan “Actieve participatie statushouders”. Dit is toegekend. Daarnaast hebben de ISD gemeenten een financiële bijdrage geleverd aan het project. Opdracht is om door middel van participatieactiviteiten extra impuls te geven aan het activeren en het vergroten van mogelijkheden tot arbeidsinpassing. Dit project wordt uitgevoerd door 1,56 fte consultant statushouder en 0,83 fte projectleiding. Er wordt nauw samengewerkt met veel partijen, zoals Vluchtelingenwerk, Onderwijs, IMK, het taalhuis/bibliotheek, het Servicepunt Werk (SPW), de coordinator integratie statushouders etc. Het project kent inmiddels een groot aantal trajecten.

De kosten van het project zijn relatief hoog. Daarom is bij de start ervan besloten het project te beperken tot alleen 2017. Het project heeft al positieve resultaten opgeleverd. Tot dusverre (medio september 2017) zijn 20 personen geheel of gedeeltelijk uitgestroomd naar (part-time) werk. En 4 personen zijn uitgestroomd doordat zij een studie zijn gaan volgen (waarvoor zij studie-financiering ontvangen via DUO). Wel is gebleken dat voor de gemiddelde statushouder een jaar te kort is om ‘werk fit’ te worden. Hij moet immers ook een nieuw bestaan opbouwen in Nederland met alles wat daarbij hoort. Bij de halfjaarlijkse evaluatie van het project is er dan ook door de projectleider voor gepleit om het project ook in 2018 voort te zetten en dit in de dagelijkse praktijk onder te brengen.

Voorstel Project statushouders

Mede gelet op de eerste positieve resultaten van het project (de eerste 9 maanden leverde een uitstroom op van 24 statushouders) wordt voorgesteld het project in 2018 voort te zetten. In de bijlage bij deze notitie wordt e.e.a. nader toegelicht.

De kosten hiervan kunnen als volgt becijferd worden.

Uitgaande van 250 personen		Kosten
Projecten		
Taal bij Volksuniversiteiten €375	400x375	150.000
Digivaardigheden €332	100x322	32.200
Digivaardigheden combicursus €577	150x577	86.550
NOA VU assessment €47	250x47	11.750
Topclass €2420	5x2420	12.100
ISD training Maak je werkfit	loonkosten	
Individuele begeleiding consultants	loonkosten	
Vrijwilligerswerk	gratis	
SPW		-----
		292.600
Loonkosten		
consultanten 0,8 fte	3x59.328	177.984
restant budget 2017		125.000*
Totaal		345.584

*NB

Dit zijn niet de enige baten. Er is, zoals vermeld, ESF subsidie aangevraagd en toegekend voor dit project. Omdat de verantwoording echter nogal moeizaam verloopt (via de gemeente Leiden) is nog niet duidelijk welk bedrag de ISD uiteindelijk hiervoor ontvangt. Dit kan € 100.000 zijn maar ook minder. Vanwege deze onzekerheid en ter voorkoming van je onnodig rijk rekenen is hier geen bedrag aan baten vermeld.

Een andere baat is de besparing aan uitkeringen bij uitstroom. Ook dat is nu nog niet bekend. In ieder geval levert een uitstroom van 10% al € 200.000 op.

3. Parttime werk

Uit een benchmark van Divosa blijkt dat parttime werkende uitkeringsgerechtigden de gemeente geld opleveren. Het levert een bezuiniging op de uitkering op maar zij blijven wel meetellen in de verdeling van het macrobudget BUIG.

Die vermindering van uitkeringskosten houdt voor de vuist weg in dat de gemeente € 1,40 bespaart op elke euro die een uitkeringsgerechtigde zelf verdient. Immers, voor elke euro die iemand zelf verdient, hoeft de gemeente geen uitkering te verstrekken én geen premies en belastingen af te dragen. Die kunnen oplopen tot 40 cent per euro. Bovendien draagt parttime werk bij aan de participatie van mensen. Verder is het zo dat de arbeidsmarkt verandert en er steeds meer parttime en tijdelijk werk beschikbaar is.

Bij de ISD Bollenstreek heeft een kleine 9% van de uitkeringsgerechtigden inkomsten uit werk naast hun bijstandsuitkering. Hun inkomsten schommelen rond de € 500 per maand.

In de praktijk laat de ISD de inkomsten niet vrij hoewel dit wettelijk wel mogelijk is. De Participatiewet (PW) geeft gemeenten namelijk de mogelijkheid om inkomen uit arbeid gedeeltelijk vrij te laten (dat wil zeggen dat de inkomsten niet volledig hoeven te worden gekort op de bijstandsuitkering) als het werk naar de mening van de gemeente bijdraagt aan de arbeidsinschakeling. De vrijlating mag 6 maanden duren en bedraagt 25% van het verdiende inkomen met een plafond. Voor alleenstaande ouders en personen met een medische urenbeperking gelden aparte regels.

Voorstel parttime werk

Voorgesteld wordt om parttime werk zoveel mogelijk te stimuleren. Dit gaan we doen door de inkomsten vrij te laten zoals dat bepaald is in de PW. We denken dat wij hiermee meer uitkeringsgerechtigden aan parttime werk krijgen. Hierbij maken wij gebruik van de ervaringen van andere gemeenten zoals de gemeente Rotterdam (bijv. de verschillende manieren van inkomstenverrekening).

4. Loonkostensubsidie

Volgens de Divosa Benchmark ligt de gemiddelde prijs van loonkostensubsidie ruim € 400 lager dan de gemiddelde prijs van een uitkering. Dit zou betekenen dat er door verstrekking van loonkostensubsidie aan onze uitkeringsgerechtigden een flinke besparing op het BUIG-budget kan worden gerealiseerd ¹.

Om zo'n besparing te realiseren, moet echter wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan.

1 Zo zal eerst moeten worden beoordeeld of een uitkeringsgerechtigde op andere wijze (zonder loonkostensubsidie BUIG) naar werk kan uitstromen. Daarmee kan worden voorkomen dat een uitkeringsgerechtigde die met loonkostensubsidie BUIG aan het werk gaat, blijft drukken op het BUIG-budget.

2 Daarnaast geldt in de systematiek van de loonkostensubsidie BUIG dat hoe lager de loonwaarde is (hoe lager het productievermogen per uur is) hoe hoger de loonkostensubsidie is. Daarbij is overigens door het Rijk wel een maximum gesteld aan de hoogte van de loonkostensubsidie. Deze mag namelijk maximaal 70% van het wettelijk minimumloon bedragen (vermeerderd met de wettelijk verplichte vergoeding voor werkgeverslasten van momenteel 23% ²). Wanneer een besparing op het BUIG budget moet worden gerealiseerd, dan hebben gemeenten er baat bij dat juist mensen met een relatief hoge loonwaarde loonkostensubsidie ontvangen. Immers hoe hoger de loonwaarde, hoe lager de te betalen loonkostensubsidie.

Wanneer de loonwaarde lager is dan ongeveer 50% van het wettelijk minimumloon, valt de loonkostensubsidie gemiddeld duurder uit dan een bijstandsuitkering.

3 Tenslotte is het zo dat wanneer (veel) niet-uitkeringsgerechtigden (nug-gers) een beroep doen op de loonkostensubsidie BUIG er niet een besparing plaatsvindt, maar dat dit juist tot extra kosten leidt die moeten worden betaald uit het BUIG budget.

Voorbeeld

Een gehuwde niet-uitkeringsgerechtigde vrouw heeft een partner met een baan. Haar partner verdient meer dan het wettelijk minimumloon en samen hebben zij € 15.000 aan vermogen. De vrouw maakt aanspraak op loonkostensubsidie omdat ze verminderde loonwaarde heeft en tot de doelgroep loonkostensubsidie behoort.

In deze situatie zou deze vrouw (en haar partner) niet in aanmerking komen voor een bijstandsuitkering. Maar voor loonkostensubsidie kan deze vrouw wel in aanmerking komen.

De doelgroep die aanspraak kan maken op het budget BUIG kan zo dus groter worden c.q. de uitgaven uit het BUIG budget kunnen toenemen wanneer vooral nug-gers (die niet in aanmerking komen voor een bijstandsuitkering) gebruik maken van loonkostensubsidie. Desondanks vindt het dagelijks bestuur van de ISD nug-gers – waartoe ook VSO/Pro-jongeren behoren – wel een belangrijke doelgroep en hebben uitgaven BUIG een maatschappelijk positieve meerwaarde. Ook de doelgroep nug-gers valt onder de doelgroep van de PW waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn.

Kunnen de gemeenten/ISD – gelet op voorgaande – via de loonkostensubsidie een besparing op het BUIG budget realiseren en zo ja, hoe?

Gemeenten hebben de mogelijkheid om al dan niet loonkostensubsidie aan te bieden. Bij verordening moeten gemeenten regelen welke personen voor welke voorzieningen in aanmerking komen en onder welke voorwaarden ³. Gemeenten moeten dus vaststellen wie tot de doelgroep van de loonkostensubsidie behoort.

¹ In de verdeling van het macrobudget wordt rekening gehouden met de gemiddelde prijs van de uitkering. Wanneer de gemiddelde prijs van de loonkostensubsidie lager is dan die gemiddelde prijs van de uitkering, dan wordt bespaard op het BUIG-budget.

² De hoogte van de vergoeding voor werkgeverslasten is bij ministeriële regeling bepaald, omdat dit bedrag door jaarlijkse aanpassingen in de premies en bijdragen kan fluctueren.

³ Art. 8a PW.

Het Ministerie van SZW geeft ook aan dat de financieringssystematiek van het BUIG budget gemeenten stimuleert om de loonkostensubsidie zo effectief mogelijk in te zetten en mensen te stimuleren om zoveel mogelijk via werk te participeren ⁴.

Gelet hierop moeten gemeenten/ISD dus via de verordening en via omschrijving van de doelgroep loonkostensubsidie bepalen wie wel (respectievelijk wie niet) in aanmerking komen voor loonkostensubsidie.

Voorstel loonkostensubsidie BUIG (dagelijks bestuur, colleges, gemeenteraden)

Voorstel is om de in de verordening opgenomen criteria ter vaststelling of een persoon behoort tot de doelgroep loonkostensubsidie aan te scherpen (zodat de doelgroep wordt verkleind).

De doelgroep van de loonkostensubsidie (bekostigd uit het BUIG budget) is omschreven in de huidige Verordening re-integratie en loonkostensubsidie Participatiewet ISD Bollenstreek 2015. De doelgroep omschrijving in de verordening is gelijk aan de algemene/brede doelgroepomschrijving zoals deze was opgenomen in de Participatiewet zelf. Er zijn dus geen nadere, gemeentelijke voorwaarden gesteld aan de doelgroep loonkostensubsidie.

Bij aanscherping van de doelgroep criteria kan bijvoorbeeld worden gedacht om de loonwaarde als een extra criterium op te nemen.

Kanttekening

Kanttekening die hierbij moet worden gemaakt is dat de ISD Bollenstreek strikt genomen niet langer verantwoordelijk is voor de re-integratie van haar uitkeringsgerechtigden. Loonkostensubsidie is een re-integratie instrument en maakt onderdeel uit van re-integratie. Het Servicepunt Werk (SPW)/GR KDB is sinds juli 2016 verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering van de re-integratie.

Strikt genomen is daarmee het doen van beleidsvoorstellen en het formuleren van voorstellen voor (concept) verordeningen betreffende re-integratie(instrumenten) niet langer een taak van de ISD Bollenstreek, maar van het SPW/Gemeenschappelijke Regeling Kust, Duin en Bollenstreek (GR KDB).

Daar komt bij dat werkgevers- en werknemersorganisaties, UWV en gemeenten in het regionale Werkbedrijf (binnen Holland Rijnland) afspraken maken over eenduidige(r) inzet van instrumenten die gemeenten kunnen inzetten. Dit in het kader van het streven naar een uniforme werkgeversdienstverlening in de gehele regio. Een lokale aanscherping van de doelgroep loonkostensubsidie kan dit enigszins doorkruisen.

Anderzijds wordt vastgesteld dat het re-integratie instrument in de vorm van de loonkostensubsidie wordt bekostigd vanuit het BUIG budget waarvoor de ISD Bollenstreek verantwoordelijk is.

Gezien deze budgetverantwoordelijkheid is het voorstel om er mee in te stemmen dat wat betreft de loonkostensubsidie BUIG de ISD Bollenstreek (via het college) een voorstel aan de gemeenteraden zal doen tot wijziging van de Verordening re-integratie en loonkostensubsidie. Het SPW zal hierbij worden betrokken.

5. Informatiebijeenkomsten voor potentiële klanten

De ISD Bollenstreek wil participatie van klanten in de samenleving bevorderen en voorkomen dat klanten regels (bewust of onbewust) niet naleven en ten onrechte een uitkering ontvangen.

De ISD Bollenstreek werkt daarom met het concept hoogwaardige handhaving. Binnen dit concept is sprake van de volgende preventieve en repressieve 'activiteiten'/maatregelen:

Preventief:

- Vroegtijdig informeren en goed communiceren
- Optimaliseren van dienstverlening

⁴ Bron: Kennisdocument 'Ondersteuning mensen met een arbeidsbeperking naar regulier werk vanuit de PW: instrumenten en financiering' (febr. 2017) – punt 26

Repressief:

- Controle op maat
- Sanctioneren op maat.

In het kader van het vroegtijdig informeren en goed communiceren en in het kader van optimalisering van dienstverlening willen we gaan we starten met het geven van informatiebijeenkomsten aan potentiële klanten. Tijdens deze bijeenkomsten leggen we bijvoorbeeld uit welke voorwaarden gelden in de Participatiewet en wat voorliggende voorzieningen zijn waardoor er geen recht bestaat op een uitkering. Ook leggen we uit wat voor rechten klanten hebben onder de Participatiewet en uiteraard welke verplichtingen er gelden.

Bedoeling is enerzijds om te voorkomen dat een bijstandsaanvraag wordt ingediend, wanneer klanten gelet op de wettelijke voorwaarden/voorliggende voorzieningen niet aanmerking komen voor bijstand. Daarmee vervullen de informatiebijeenkomsten dus een algemene 'poortwachtersfunctie'.

Anderzijds willen we door de vroegtijdige communicatie en een efficiënte procedure de dienstverlening aan de klant optimaliseren. Via een extra contactmoment met de (potentiële) klant door middel van informatiebijeenkomsten willen we werken aan 'verwachtingenmanagement'. Wat kan de klant van de ISD Bollenstreek verwachten, maar ook andersom: wat mag de ISD Bollenstreek van de klant verwachten en wat zijn de gevolgen als de klant verplichtingen niet (tijdig) nakomt.

Door deze vroegtijdige dienstverlening in de vorm van informatiebijeenkomsten hopen we dat klanten op de hoogte zijn van de uitkeringsregels en de uitkeringsregels naleven, zodat onterechte verstrekking van bijstandsgelden kan worden voorkomen. De regelgeving is immers ingewikkeld waardoor het risico dat mensen onbewust uitkeringsverplichtingen niet nakomen aanzienlijk is. Door (potentiële) klanten goed voor te lichten, kunnen we dit risico verkleinen.

Bedoeling is dat in een (eventueel) volgend (meldings-/intake-/heronderzoeks-) gesprek juist meer maatwerk kan worden geleverd aan de klant, waarbij de omstandigheden van de klant centraal staan en we de klant beter in beeld krijgen.

Door de hiervoor omschreven aanpak verwachten we dat trajectaanbod eerder en beter aangepast kan worden op de klant, wat uiteindelijk kan bijdragen aan een snellere uitstroom uit de uitkering. In dit verband willen wij ook gaan onderzoeken of wij al dan niet een start gaan maken met een zogenaamde formulierenbrigade, uitkeringsgerechtigden die anderen helpen bij het invullen van de formulieren.

Voorstel informatiebijeenkomsten

Voorstel is om informatiebijeenkomsten te houden voor (potentiële) klanten. Daarmee kunnen enerzijds bijstandsaanvragen worden voorkomen. Anderzijds willen we door de vroegtijdige communicatie en een efficiënte procedure de dienstverlening aan de klant optimaliseren. In een (eventueel) volgend gesprek met de klant kan juist maatwerk worden geleverd, waarbij de omstandigheden van de klant centraal staan en we de klant beter in beeld krijgen, wat uiteindelijk weer kan bijdragen aan een snellere uitstroom uit de uitkering.

6. Klant in beeld; werken met 'eigen' klantenbestand

In het kader van 'klant in beeld' werkt de ISD Bollenstreek dit jaar met vaste klantenbestanden. Een klant krijgt een 'eigen' vaste consulent. Dit wordt zijn persoonlijke aanspreekpunt voor zijn contacten met de ISD Bollenstreek (aanvragen algemene/bijzondere bijstand en minimabeleid PW). Doordat de consulenten eigen klanten hebben, kennen zij de omstandigheden van hun klanten en kan beter maatwerk worden geleverd. Het werken met het 'eigen' klantenbestand ligt dus in het verlengde van de informatiebijeenkomsten en de bedoeling is dat we de 'klant zo (nog) beter in beeld krijgen en in beeld houden. We verwachten dat het werken met een 'eigen' klantenbestand leidt tot een dienstverlening en trajectaanbod dat eerder en beter aangepast kan worden op de klant, wat kan bijdragen aan een snellere uitstroom uit de uitkering.

Voorstel klant in beeld; werken met 'eigen' klantenbestand

Voorstel is om het werken met een 'eigen' klantenbestand waarmee de ISD Bollenstreek dit jaar is gestart, te continueren. We verwachten dat het werken met een 'eigen' klantenbestand leidt tot een dienstverlening en trajectaanbod dat eerder en beter aangepast kan worden op de klant, wat kan bijdragen aan een snellere uitstroom uit de uitkering.

7. Klant in beeld; jongeren met een arbeidshandicap

Er is een groei van het aantal jongeren in de bijstand. Die groei betreft met name jongeren die voorheen in de WAJONG terecht kwamen. Het blijkt een opgave te zijn om deze jongeren te plaatsen op reguliere banen, ondanks de mogelijkheden van een loonkostensubsidie, jobcoach enz. Deze categorie is nog niet zo bekend bij ISD/SPW ondanks de contacten die er inmiddels zijn met de VSO/PRO scholen e.d. Het SPW heeft intussen wel een structureel samenwerkingsverband met de VSO/PRO in de steigers staan. Daarbij zal extra worden ingezet op het invoeren van klantgegevens en profielen in Sonar in het kader van de Banenafpraak. Hiervoor worden alle geïndiceerden voor garantiebanen gesproken en door middel van jobhunting bemiddeld. Verder kan de arbeidstoeleiding van deze categorie jongeren verbeterd worden door bijvoorbeeld een gerichtere en intensievere stagebegeleiding.

Kanttekening

Daarbij wel de kanttekening dat een deel van de jongeren niet naar de reguliere arbeidsmarkt zal kunnen uitstromen, maar zal zijn aangewezen op WMO dagbesteding of wellicht beschut werk. Niet duidelijk is daarbij of (sommige) jongeren zich zo zouden kunnen ontwikkelen dat zij via de dagbesteding en eventueel beschut werk uiteindelijk op een "garantiebaan" terecht zouden kunnen komen. Het zal nodig zijn om de mogelijkheden en onmogelijkheden van uitstroom van deze jongeren naar werk en hun competenties beter in kaart te brengen.

Voorstel klant in beeld jongeren met arbeidshandicap

Inmiddels staat een gemeentelijke werkgroep (inclusief Katwijk) in de startblokken om onder meer bovenstaande nader in beeld te brengen. Voorgesteld wordt de resultaten van de werkgroep af te wachten. Dit geldt ook voor de resultaten die de samenwerking van het SPW met VSO/PRO gaat opleveren.

8. Klant in beeld bij statushouders; diagnose-instrument

In het kader van het project statushouders (zie hierboven onder 2.) zijn in nauwe samenwerking met Vluchtelingenwerk en het SPW onder andere de capaciteiten en vaardigheden van de statushouders in kaart gebracht.

Hiervoor is in 2017 nieuwe diagnostiek ontwikkeld die (al dan niet verborgen) talenten en mogelijkheden aan het licht brengt. Daarbij is gebruik gemaakt van een zelf ontwikkelde combinatie van de zelfredzaamheidsmatrix en de Participatieladder. Het goed in beeld hebben van de statushouder in combinatie met een actieve werkgeversbenadering heeft al geleid tot meerdere plaatsingen en leerwerk trajecten in installatietechniek, elektrotechniek en logistiek.

Voorstel klant in beeld bij statushouders

Hierboven is al het voorstel gedaan om het project statushouders in 2018 te continueren. Maar ook bij niet continueren van dit project wordt voorgesteld het bedoelde diagnose instrument te blijven gebruiken en zo nodig verder te ontwikkelen. Verder is het van belang dat werkgevers zoveel mogelijk op de hoogte worden gebracht van het potentieel dat er onder de statushouders is. Met name technisch geschoolde statushouders kunnen soms een uitkomst zijn voor hun personeelsproblemen.

9. Klant in beeld: diagnose-instrument bij de intake

In het kader van het project statushouders en ook bij de uitvoering van onze schulddienstverlening wordt, ter ondersteuning van het professionele oordeel van de consultant, gebruik gemaakt van diagnose instrumenten. Bij schulddienstverlening betreft het een wetenschappelijk gevalideerd screeningsinstrument ("Mesis").

Aangezien het succes ervan gebleken is (de klant is daardoor inderdaad beter in beeld, met alle voordelen van dien) spreekt het om een dergelijk diagnose instrument ook te ontwikkelen of in te kopen ten behoeve van de uitkeringsintake. Dit vergemakkelijkt ook de uitvoering van de afspraak om alle klanten met een "loonwaarde" van 30% of meer (arbeidsproductiviteit) door te geleiden naar het SPW. Maar het zal hierbij niet alleen moeten gaan om het vaststellen van die productiviteit maar ook om het vaststellen van iemands frauderisico en zijn competenties en hobby's ten behoeve van een eventuele tegenprestatie naar vermogen.

Dit zal er (in combinatie met andere genoemde 'maatregelen/activiteiten') aan bijdragen dat de consulent de klant beter dan ooit in beeld kan hebben. Dit zal kunnen leiden tot minder instroom en meer uitstroom.

Voorstel Klant in beeld: diagnose- instrument bij de intake

Voorgesteld wordt om uiterlijk eind 2017 de beschikking te hebben over bedoeld diagnose-instrument voor de uitkeringsintake.

10. Klant in beeld bij handhaving; onderzoek mobility mentoring

In het kader van de schulddienstverlening die de ISD Bollenstreek uitvoert voor de gemeenten Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen gaan we de komende maanden onderzoeken of 'mobility mentoring' voor ons een bruikbare methode is.

Deze methode is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek waarbij is vastgesteld dat mensen die in armoede leven en schaarste ervaren, van dag tot dag leven, onverstandige beslissingen nemen en lijden aan tunnelvisie. Daardoor zijn zij vaak niet goed meer in staat om doelgericht en probleemoplossend te handelen. Chronische stress leidt vaak tot een andere hersenstructuur, waardoor mensen niet de mogelijkheden hebben om het gevraagde gedrag te vertonen. Mobility mentoring heeft als doel om mensen te begeleiden naar economische zelfredzaamheid. De dienstverlening wordt bij deze methode afgestemd op de gevolgen van schaarste die mensen ervaren of, als sprake is van chronische stress, op de 'verstoorde' bedrading in hun hersenen als gevolg van stress. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de dienstverlening zo in te richten dat de stress niet verhoogd wordt. Dit kan door bijvoorbeeld informatie eenvoudig aan te bieden of door complexe taken op te delen in kleine stappen.

Mogelijk is deze methode of onderdelen van deze methode ook (in het kader van handhaving) in de Participatiewet bruikbaar en kan dit bijdragen aan het voorkomen van bijstandsvorderingen (preventie). Daarnaast leidt toepassing van de 'mobility mentoring' methode (c.q. de beoordeling van de situatie met de bril van de hersenwetenschap) er mogelijk toe dat terug- en invordering van bijstandsgelden anders moet worden ingericht. Waardoor het terug- en invorderingsbeleid klantvriendelijker en effectiever kan worden.

Voorstel klant in beeld bij handhaving; onderzoek mobility mentoring

Voorstel is om ook in het kader van handhaving te onderzoeken of de methode 'mobility mentoring' (of elementen daaruit) kunnen bijdragen aan:

- het voorkomen van bijstandsvorderingen; dan wel
- het verbeteren van de terug- en invordering van bijstandsvorderingen.

11. Oudere werklozen

Zoals vermeld profiteren oudere werklozen niet of nauwelijks van de aantrekkende economie. In 2016 is een landelijke campagne voor 50 plussers gelanceerd via het UWV. De grootste groep van (zeer) langdurig werklozen behoort tot deze leeftijdscategorie.

Voorstel oudere werklozen (dagelijks bestuur van GRKDB)

Het ligt voor de hand om aan te haken bij de campagnes van het UWV.

Voorgesteld wordt om de door het SPW uitgevoerde methodiek van 3Steps2Work ook meer te gaan inzetten voor de categorie 50 plussers.

3Steps2work is een programma gericht op het 'werkfit' maken van klanten met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het is arbeidstraining en diagnose ineen, met een handavingscomponent. Uitkeringsgerechtigden gaan in geleidelijke opbouw aan het werk binnen de Maregroep, krijgen tests en begeleiding om vervolgens voor bemiddeling (door het SPW) in aanmerking te komen.

12. Het ondersteunen van ondernemers

Ondernemers met problematische schulden die niet in aanmerking komen voor het BBZ worden door de ISD door gestuurd naar commerciële schuldhulpverleners. Gebleken is dat dit niet veel zin heeft.

Zij kunnen immers de rekening voor die hulp niet betalen. Het gevolg daarvan is vaak dat de zelfstandige failliet gaat. Dit betekent verlies aan werkgelegenheid en in voorkomende gevallen betekent dit dat een beroep op bijstand wordt gedaan door de (ex-)zelfstandige.

Mede gelet op de groei van het klantenbestand is het voorstel gedaan om in het najaar van 2017 de kosten van het inschakelen van een commerciële schuldhulpverlener door de ISD te laten betalen. Hierover zijn afspraken gemaakt met enkele gespecialiseerde bedrijven die de schuldhulpverlening aan deze ondernemers gaan uitvoeren.

Het helpen van ondernemers met schulden past bij het streven van de 5 ISD gemeenten om zelfstandigen zo goed mogelijk te laten ondernemen. Het past ook bij de trend dat het aandeel zelfstandigen in de werkgelegenheid nog steeds toeneemt. Dit is ook reden voor de ISD geweest om "meer uit het BBZ te gaan halen". Dit doet de ISD door bijvoorbeeld samen met het Ondernemersklankbord een laagdrempelig inloopspreekuur te houden.

Voorstel zelfstandigen (colleges en dagelijks bestuur)

Voorgesteld wordt om het beleid om zelfstandigen zo goed mogelijk te laten ondernemen te continueren en zo mogelijk te versterken. Dit beleid heeft als doel het voorkomen dat (ex-) zelfstandigen een beroep op bijstand moeten doen alsmede het voorkomen van verlies aan werkgelegenheid.

13. Social return on investment (SROI)

Andersom mag ook wat van ondernemers verwacht worden, daar waar sprake is van opdrachten van de overheid die worden uitgevoerd door ondernemers. Een bekend instrument in dit kader is social return on investment (SROI).

SROI houdt in dat een deel van de aanneemsom wordt gebruikt om mensen met een uitkering een baan of leerwerkplek te bieden voor de gegunde opdracht of voor andere opdrachten. Niet alle 5 ISD gemeenten maken daarvan evenveel gebruik zoals bijvoorbeeld de gemeente Katwijk dat wel doet. Zo hebben Katwijk, Leiden en Alphen a/d Rijn in 2016 de intentieverklaring Infra deal getekend, waarmee een extra impuls is afgegeven voor het realiseren van social return werkplekken bij de Grond-, Weg- en Waterbouw, een bovenregionale samenwerking van de Zuidelijke Randstad. Ook de HLT gemeenten hebben inmiddels een plan ontwikkeld om SROI verder te implementeren.

Het (krachtiger) inzetten van het instrument SROI kan bijdragen aan een grotere uitstroom uit de bijstand.

Voorstel SROI (colleges en dagelijks bestuur)

Voorgesteld wordt om het instrument van SROI vanaf heden, voor zover mogelijk, (krachtiger) te gaan inzetten (dit geldt zowel voor de ISD als voor de ISD gemeenten).

14. Gemeentelijk beleid

In het kader van andere leefdomeinen voeren de ISD gemeenten (al dan niet in Holland Rijnland verband) allerlei beleid uit. Dit beleid kan invloed hebben op de hoogte van het BUIG budget. In het hiernavolgende worden enkel projecten genoemd.

a. Economische agenda

In 2017 is hard gewerkt aan 11 zogenaamde businesscases om de economische uitvoeringsagenda 2016 te concretiseren. Dit met als doel om deze regio economisch nog verder te versterken. Deze cases zijn opgesteld door overheid (de 5 ISD gemeenten en Katwijk), bedrijfsleven en onderwijs. Doelstellingen hierbij zijn onder meer vergroting werkgelegenheid, betere aansluiting onderwijs arbeidsmarkt, meer leerwerkplekken, flexibilisering van het aanbod op de arbeidsmarkt, het oprichten van een ondernemersloketPlus enz. Eind september 2017 is er een Raadsinformatiebijeenkomst gehouden over dit uitvoeringsprogramma.

Voorstel Economische agenda

Voorgesteld wordt het beleid om de economische potentie van deze regio beter te benutten voort te zetten.

b. Opdracht 18- 18+ HLT gemeenten

Doel: integrale dienstverlening aan jongeren tussen de 16 en 27 jaar, zodat zij de begeleiding krijgen die nodig is om zich tot volwaardige zelfredzame mensen te ontwikkelen.

Beoogd resultaat: invoering van een perspectiefplan voor elke jongere binnen de HLT gemeenten
Ingangsdatum 1 september 2017.

Voorstel 18-18+ (colleges HLT gemeenten)

Voorgesteld wordt om deze opdracht blijvend uit te voeren, bij voorkeur ISD breed, omdat deze opdracht een beroep op een uitkering kan tegengaan of de uitstroom kan bevorderen.

c. Fietsenstalling Sassenheim

Project gemeente Teylingen vanuit het perspectief veiligheid en warm toezicht.
Toezicht fietsenstalling bij het NS station.

Voorstel fietsenstalling (college/raad Teylingen)

Dit project is in eind september 2017 aangenomen door de gemeenteraad.

Voorstel is dit project te laten bemensen door plaatsing van uitkeringsgerechtigden al dan niet uit het doelgroepregister.

d. 50banen project Noordwijk (college, SPW/GRKDB)

Een in september 2017 gestarte pilot waarbij de ISD 50 (meer kansrijke) uitkeringsgerechtigden uit de gemeente Noordwijk levert aan een bij het SPW gestationeerde jobhunter. De werkwijze is aanbodgericht in tegenstelling tot de meer gebruikelijke vraaggerichte werkwijze.

Voorstel 50 banen project (SPW/Gr KDB)

Voorgesteld wordt deze pilot te vergelijken met de resultaten van een vraaggerichte werkwijze (wat levert meer op?).

Bijlage

MEMO

Aan MT ISD en dagelijks bestuur
Van Marit van Keeken
Onderwerp project Statushouder
Datum 20 september 2017
Ter besluitvorming

Vanuit de halfjaarlijkse evaluatie ligt hier een voorstel voor continuering van het project statushouders in 2018.

Het doel van het project in 2017 was statushouders zo snel mogelijk in de samenleving te laten participeren, integreren, activeren en met als bijkomend einddoel economisch zelfstandig te maken en daarmee de steeds groter wordende druk op het budget voor sociale uitkeringen te verlagen.

Tijdens dit jaar is er alle ruimte geweest voor het uitproberen van trajecten. Hierdoor vallen er voor 2018 trajecten af die niet goed hebben gewerkt of waar te weinig animo voor was. Gezien het grote budget en het grote aantal statushouders die bediend zijn, ligt hier een voorstel voor een afgeslankte versie.

De ISD Bollenstreek kent veel instroom van klanten die de Nederlandse taal niet of niet goed beheersen. Deze groep (vaak statushouders) heeft het erg moeilijk op de arbeidsmarkt. De ISD stimuleert samen met andere overheden (o.a. DUO) dat deze groep taalscholing volgt en inburgering in de maatschappij. Door extra aandacht te geven en meer begeleiding in te zetten, wordt de integratie, het meedoen in onze samenleving versneld. Door extra middelen in te zetten voor deze groep, geven we ze extra kansen om ook in Nederland een zinvol bestaan op te bouwen. "Wat je aandacht geeft, dat groeit". Vanuit het project is gebleken dat één jaar te kort is om goed resultaat te bereiken. We hebben in 2017 gezaaid, het oogsten komt pas later.

De statushouder komt na vaak een intensieve vluchtroute waar zij veel hebben gezien en doorgemaakt in Nederland aan. Zij moeten helemaal opnieuw beginnen. Er is geen huis, vaak geen familie of vrienden waar zij op terug kunnen vallen. Men moet zijn weg vinden in een nieuwe wereld waar je de taal niet of nauwelijks van spreekt en dat kost tijd. Daarnaast is de weg naar de arbeidsmarkt een lange, die de meesten zonder hulp en begeleiding niet goed kunnen bewandelen. Al met al heeft het grootste gedeelte van de groep een grote afstand tot de arbeidsmarkt, de verschillende aspecten die daaraan ten grondslag liggen, zijn niet met één jaar weg te nemen. Te denken valt aan het verwerken van de ervaringen tijdens hun vlucht, in een isolement terecht komen, gezinsherenigingen, netwerk opbouwen. Dit zijn allemaal zaken die veel van een persoon vragen en wat ook tijd kost. De problematiek waar de statushouder tegenaan loopt, is divers en complex, dit vraagt om intensievere en langere begeleiding.

Activiteiten

De taal blijft toch een struikelblok, met name bij het vinden van werk. De statushouders hebben dan ook baat bij extra inzet op taal naast de inburgering. Juist de combinatie van de intensieve taaltrajecten en vrijwilligerswerk, stages en werkervaringsplekken met een taalaspect, zorgen voor het snel eigen maken van de taal. Vanuit dit project is duidelijk te zien dat de statushouders echt sprongen maken in hun taalontwikkeling. Voor 2018 is het voorstel om de taalcurssussen te continueren en daarnaast te starten met een alfabetiseringsklas.

Snellere integratie valt of staat met een goede inburgering. Als de statushouder goed inburgering en de taal goed leert, is de weg korter naar opleiding of werk. Zoals in de halfjaarlijkse evaluatie reeds benoemd, zou het beter zijn als er meer regie op de Inburgering komt.

De vrijheid die het systeem nu biedt, kan de statushouder niet aan. De commerciële marktwerking zorgt niet altijd voor de beste scholingstrajecten voor de statushouder. Een betere samenwerking en afstemming tussen Gemeente en de Inburgeringsinstituten op de resultaten is noodzakelijk voor meer succes. Het komt nu teveel voor dat de statushouder door het DUO budget heen is maar nog niet ingeburgerd is. Dan ontstaat er weer een andere problematiek, nl. een schuld omdat de lening aan DUO moet worden terugbetaald.

In 2017 is het team consulenten intensief bezig geweest met het individueel begeleiden van de statushouder. Deze begeleiding zal gecontinueerd moeten worden voor het beste resultaat.

De verwachte instroom is 100 personen in 2018, zullen er ook nog van de 2017 instroom mensen begeleid moeten worden. Een deel van de grote groep 2014-2016 die dit jaar zijn opgepakt, zullen in 2018 ook nog begeleid worden, al zal dit in mindere mate zijn. In totaal ga ik uit van 250 personen.

Zoals eerder aangegeven is het traject wat ervoor zorgt dat de statushouder klaar is voor de arbeidsmarkt een intensief traject. Dit vraagt om een andere meer individuele benadering en een grotere tijdsinvestering. Een statushouder heeft meer tijd nodig om zoveel dingen eerst eigen te maken naast een nieuw bestaan opbouwen. Het integreren kost tijd waardoor het langer duurt voor zij werkfit zijn. Vandaar dat er in samenwerking met het SPW een training "Maak je werkfit" is ontwikkeld. Dit is een doelgroep waarin geïnvesteerd zal moeten worden. Doe je de investering niet, zal deze groep gaan behoren tot het granieten bestand.

Resultaten

In het regionale statushoudersoverleg zijn de onderlinge resultaten besproken. Ik zet het behaalde resultaat van gemeente Leiden af tegen de reeds behaalde resultaten vanuit het project van de ISD Bollenstreek:

De gemeente Leiden is gestart op 1-1-2015 tot heden (2 jaar en 9 maanden)

Uitstroom: 44 personen uit de uitkering

- 8 personen ft aan het werk
- 16 personen parttime aan het werk (deels aanvulling door uitkering)
- 20 personen zijn uitgestroomd door het volgen van een studie mbv studiefinanciering DUO.

Resultaten ISD gestart 1-1-2017 tot heden (9 maanden)

Uitstroom: 24 personen uit de uitkering

- 11 personen volledig aan het werk (waarvan 6 personen de gehuwdennorm uitkering ontvingen)
- 9 personen parttime aan het werk (deels aanvulling door uitkering)
- 4 personen zijn uitgestroomd door het volgen van een studie mbv studiefinanciering DUO.

Ter vergelijking met de uitstroom van ISD-statushouders in de jaren 2014 tot en met 2016: over genoemde periode van 3 jaar stroomden maar zo'n 20 statushouders uit naar werk.

Besparing aan uitkering

Iedere alleenstaande (ouder) die niet langer in de uitkering zit, zorgt voor een besparing van € 15.030,- per jaar. Voor een echtpaar die niet langer een uitkering heeft, ligt dit bedrag op €19.440,-. Dit betekent met dat als we de resultaten van het project tot op heden afzetten tegen de besparing op jaarbasis, dat we praten over een besparing van € 191.790,-.

Kosten

De kosten die we kennen zijn personeelskosten van de ISD Bollenstreek voor de individuele begeleiding en training, inclusief de exploitatiekosten die op dit project drukken. Daarnaast zijn er de kosten van de ingekochte trajecten.

Vanuit het budget van 2017 zal er naar schatting zo'n € 125.000,- overblijven wat ingezet kan worden in 2018. Door het team van 5 consultants naar 3 consultants terug te brengen, de administratieve ondersteuning en de projectleider intern bij de ISD te beleggen, zorgt dit voor minder personeelskosten.

Begroting voor 2018

uitgaande van 250 personen
Kosten

Projecten

Taal bij Volksuniversiteiten €375	400x375	150.000
Digivaardigheden €332	100x322	32.200
Digivaardigheden combicursus €577	150x577	86.550
NOA VU assessment €47	250x47	11.750
Topclass €2420	5x2420	12.100
ISD training Maak je werkfit	loonkosten	
Individuele begeleiding consultants	loonkosten	
Vrijwilligerswerk	gratis	
SPW		-----
		292.600
Loonkosten consultanten 0,8 fte	3x59.328	177.984
restant budget 2017		125.000*
Totaal		345.584

*NB

Dit zijn niet de enige baten. Er is ESF subsidie aangevraagd en toegekend voor dit project. Omdat de verantwoording echter nogal moeizaam verloopt (via de gemeente Leiden) is nog niet duidelijk welk bedrag de ISD uiteindelijk hiervoor ontvangt. Dit kan € 100.000 zijn maar ook minder. Vanwege deze onzekerheid en ter voorkoming van je onnodig rijk rekenen is hier geen bedrag aan baten vermeld.

Een andere baat is de besparing aan uitkeringen bij uitstroom. Ok dat is nu nog niet bekend. In ieder geval levert een uitstroom van 10% al € 200.000 op.

Alle ingezette middelen vallen onder re-integratie activiteiten. In 2016 is ervoor gekozen om de re-integratie van de klanten die werkfit zijn te beleggen bij het SPW. Mocht het bestuur besluiten niet extra te willen investeren en dit project te verlengen, kan de ISD ervoor kiezen, om deze doelgroep aan het SPW toe te wijzen.